Звіт за результатами участі в семінарі
«Міждисциплінарні програми: проєктування, перші кроки реалізації, підходи до оцінювання»

1. Загальні відомості

Параметр	Зміст
Дата та час	12 листопада 2026 року, 10:00 (реєстрація з 09:30)
Формат	Онлайн, платформа Zoom
Організатори	Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) у партнерстві з Кам'янець-Подільським національним університетом імені Івана Огієнка
Модераторка	Олена Єременко, заступниця Голови НАЗЯВО
Мета семінару	Обговорення проєктування міждисциплінарних освітніх програм (МОП), перших кроків їх реалізації та підходів до оцінювання й акредитації

2. Програма семінару

Час	Тема	Доповідач(ка)
10:00 - 10:15	Вітальне слово	Наталія Стукало, Голова НАЗЯВО; Наталія Бахмат, ректор Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
10:15 - 10:35	Кращі практики формування та реалізації міждисциплінарних освітніх програм	Тетяна Нагорняк, декан факультету «Києво-Могилянська школа професійної та неперервної освіти» НаУКМА
10:35 - 10:55	Проблеми оцінювання міждисциплінарних освітніх програм	Олена Сминтина, голова ГЕР «Гуманітарні науки» НАЗЯВО, тренерка експертів з акредитації освітніх програм
10:55 - 11:15	Нормативна база формування та реалізації МОП: потреба вдосконалення	Олександр Хименко, керівник секретаріату НАЗЯВО

Час	Тема	Доповідач(ка)
11:15 - 11:35	Міжнародний досвід реалізації і оцінювання МОП	Юрій Каганов, заступник керівника секретаріату НАЗЯВО
11:35 - 12:00	Сесія питань та відповідей	

Примітка щодо джерел звіту. Звіт підготовлено за програмою семінару та фотографіями слайдів доповідей. Усні пояснення спікерів і зміст сесії питань та відповідей у матеріалах не зафіксовано, тому нижче відтворено лише те, що відображено на слайдах. Віднесення слайдів до конкретних доповідей зроблено за темою, оформленням та логотипами й має орієнтовний характер.

3. Основні положення виступів

3.1. Кращі практики формування та реалізації МОП (досвід НаУКМА, kma·pro)

Концептуальна рамка. Міждисциплінарність подано як один із чинників академічного прориву та інновацій. Освіта впродовж життя відповідає на швидкість змін сучасного світу (постійне оновлення компетентностей), а міждисциплінарність – на складність його викликів (поєднання різних підходів, методів і способів аналізу). Київо-Могилянська школа професійної та неперервної освіти (kma·pro) поєднує принципи освіти впродовж життя та міждисциплінарності на трьох рівнях: формальної освіти, неформальної освіти та індивідуальних траєкторій навчання.

Реалізовані МОП.

- Перша в Україні міждисциплінарна освітня програма першого (бакалаврського) рівня – «Політичне лідерство та економічна дипломатія» (спеціальності «Політологія», «Економіка та міжнародні економічні відносини»; строк навчання 3 роки 10 місяців).
- Акредитовані МОП другого (магістерського) рівня: «Політика врядування в місті» (спеціальності «Політологія», «Менеджмент»; 1 рік 4 місяці) та «Економічна дипломатія і GR-політики» (спеціальності «Економіка та міжнародні економічні відносини», «Політологія»; 1 рік 9 місяців).

Індивідуальна траєкторія навчання. Посилаючись на Вимоги до МОП (наказ МОН від 01.02.2021 № 128), обсяг дисциплін вільного вибору становить не менше 10 % загального обсягу МОП, а загальний обсяг

вибіркових освітніх компонентів – не менше 25 % кредитів ЄКТС. Вибіркові блоки можуть бути орієнтовані на поглиблене вивчення предметних областей окремих галузей/спеціальностей або міждисциплінарної предметної області.

Схема розподілу кредитів, наведена на слайді:

Параметр	ОПП магістерського рівня (90 ЄКТС)	ОНП магістерського рівня (120 ЄКТС)
Обов'язкова частина	66 кредитів (75 %)	90 кредитів (75 %)
Індивідуальна траєкторія	24 ЄКТС (25 %)	30 ЄКТС (25 %)
у тому числі Minor (блок)	15 ЄКТС	18 ЄКТС
у тому числі дисципліни вільного вибору	9 ЄКТС (10 %)	12 ЄКТС (10 %)

Індивідуальна траєкторія (24/30 кредитів) може складатися з одного з трьох типів елементів: Minor (15/18 кредитів), мікрокваліфікації (приклад на слайді: 5, 6 та 9 ЄКТС) або переліку вибіркових дисциплін (9/12 кредитів, з вибором 3 – 4 дисциплін по 3 кредити з переліку).

Але, на нашу думку, таку практику не варто брати за основу. Проєктна група й гарант мають визначитися, наскільки будь-який досвід відповідає законодавству й профілю ОП.

Мікрокваліфікації (microcredential). Це короткі автономні курси, зосереджені на базових вузькопрофільних знаннях і конкретних компетентностях, опанування яких не потребує попередньої спеціальної підготовки. Вони не прив'язані до основної освітньої програми здобувача, можуть реалізовуватися як самостійна короткострокова програма або як вибірковий блок в індивідуальній траєкторії; зазвичай мають обсяг 6 – 12 кредитів ЄКТС. Приклади kma·pro: «Фахівець з міжмуніципальної співпраці», «Івент-менеджер», «Фасилітатор».

Міждисциплінарний басейн. Форма організації тижня самостійної роботи: затверджений графіком навчального процесу тиждень, протягом якого здобувачі виконують міждисциплінарні завдання, поставлені викладачами всіх дисциплін поточного семестру. Завдання можуть бути індивідуальними та груповими; мета – засвоєння знань і застосування міждисциплінарних інструментів для виявлення закономірностей і суперечностей сучасних політичних процесів та соціально-економічних явищ. Результати оцінюються як поточні роботи семестру;

міждисциплінарний басейн не є різновидом модульного контролю і не замінює його.

Неформальна освіта. Як міждисциплінарні кейси наведено бутікову сертифікатну програму Global Negotiation Club (практики міжнародних переговорів у співпраці з Chatham House) та стипендіальну програму «Індивідуальна траєкторія лідера» для дітей війни.

3.2. Проблеми оцінювання міждисциплінарних освітніх програм

Проблема галузевих МОП. За п. 7 Вимог галузеві МОП передбачають відтермінований вибір спеціальності: заклад вищої освіти спрямовує здобувачів на набуття спільних (за наявності) або споріднених за змістом компетентностей з подальшим переведенням на освітню програму зі спеціальності або на МОП іншого виду. Водночас **галузеві МОП не передбачають випуску здобувачів**. На слайді сформульовано висновок, **що таке правило не відповідає Закону України «Про вищу освіту»**: вища освіта здобувається за освітньою програмою, яка передбачає опанування визначеної кількості кредитів ЄКТС і видачу документа про вищу освіту, а освітня програма має спеціальність (спеціальності) (ч. 1 ст. 9^1 Закону).

Підхід до акредитації:

- застосовуються загальні Критерії Положення про акредитацію освітніх програм;
- під час акредитації МОП Критерії застосовуються з урахуванням Вимог до МОП;
- якщо МОП реалізується за спеціальностями різних галузей знань, акредитаційна справа розглядається із залученням представників інших галузевих експертних рад (за потреби).

Проблема «нелогічної структури» обов'язкових компонентів.

На прикладі магістерської програми гуманітарного спрямування (з європейською проблематикою) показано розподіл обов'язкових компонентів за циклом загальної підготовки, циклом професійної підготовки та дослідницьким (науковим) компонентом (зокрема науково-дослідна практика – 12 кредитів, виконання магістерської дисертації – 16 кредитів), а також схему внутрішніх зв'язків освітніх компонентів за семестрами. Поруч наведено перелік професійних кодів (серед них 2443, 2431, 2442, 2310.2, 72.20, 94.99), що ілюструє широкий і неоднорідний профіль потенційної професійної діяльності випускників.

3.3. Нормативна база формування та реалізації МОП: потреба вдосконалення

Складники чинної нормативно-правової бази:

- Закон України «Про освіту»;
- Закон України «Про вищу освіту»;
- Вимоги до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм, затверджені наказом МОН від 01.02.2021 № 128 у редакції наказу МОН від 21.03.2025 № 482;
- Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, затверджений постановою КМУ від 29.04.2015 № 266;
- Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затверджене наказом МОН від 15.05.2024 № 686;
- Стандарти вищої освіти.

У поєднанні з проблемами, окресленими в п. 3.2 (зокрема колізія між Вимогами до галузевих МОП і Законом «Про вищу освіту»), це окреслює напрями вдосконалення регулювання: узгодження Вимог із законом, визначення статусу галузевих МОП (спеціальність, випуск, документ про освіту) та уточнення особливостей акредитації.

3.4. Міжнародний досвід реалізації й оцінювання МОП.

Фундаментальні положення сучасної міжнародної дискусії:

1. Складні суспільні, економічні, технологічні та екологічні проблеми не можуть бути повноцінно досліджені засобами лише окремих академічних дисциплін.
2. Професійна діяльність дедалі частіше потребує фахівців, здатних інтегрувати знання з різних предметних сфер.
3. Міждисциплінарність передбачає не лише широту освітньої підготовки, а й формування здатності синтезувати знання, методи та концепції різних дисциплін.
4. Результативність міждисциплінарної освіти залежить не лише від змісту навчального плану, а й від управлінської, організаційної та академічної моделі університету.

Моделі міждисциплінарних освітніх програм (за: Evis, L. H. (2022). A critical appraisal of interdisciplinary research and education in British Higher

Education Institutions: A path forward? *Arts and Humanities in Higher Education*, 21(2), 119–138. https://doi.org/10.1177/14740222211026251)

Модель	Суть	Характер інтеграції	Академічний фокус
1. Liberal Arts (вільні мистецтва)	Всебічний розвиток світогляду через синергію гуманітарних, соціальних і природничих наук	Спільне міждисциплінарне «ядро» (Core) для формування метанавичок + вибір профільного напряму (Major)	Критичне мислення, логіка, етика, комплексний аналіз складних суспільних явищ
2. Natural Sciences (природничі науки)	Глибока наукова інтеграція фундаментальних дисциплін у межах STEM	Траєкторія від 3–4 базових наук на старті до вузьких міждисциплінарних зон на випуску (біофізика, біохімія тощо)	Підготовка дослідників (R&D) для розв’язання глобальних наукових викликів і технологічних трансформацій
3. Flexible Combined Honours (гнучкі дипломи)	Максимальна кастомізація траєкторії під унікальний кар’єрний чи академічний запит студента	Самостійний крос-функціональний набір модулів із різних факультетів	Підвищення конкурентоспро-можності завдяки здатності інтегрувати знання з різних предметних сфер

Академічні та кар’єрні переваги міждисциплінарних програм (зарубіжний досвід): холістичне розуміння (аналіз складних явищ, наприклад, оцінювання наукових даних разом з їхнім економічним впливом та етичними наслідками); розвиток метанавичок (креативність, емпатія, культурна компетентність, здатність до колаборації, зокрема в

міжкультурних та онлайн-форматах); підвищення конкурентоспроможності випускників на мінливому ринку праці.

Liberal Arts and Sciences (LAS). Основні принципи: свобода вибору та гнучкий навчальний план; міждисциплінарність (поєднання гуманітарних, соціальних і природничих наук); критичне мислення та етика; менторство й підтримка студентів; проєктне та проблемно-орієнтоване навчання (PBL).

Європейські моделі LAS:

- *незалежні коледжі* – повністю автономні інституції (приклад: BISLA, Словаччина);
- *університетські коледжі* – самостійні підрозділи в межах великих університетів із власними викладачами, програмами та гуртожитками (приклад: University College Maastricht);
- *гібридні моделі* – інтеграція елементів Liberal Arts у структуру традиційного університету без масштабних організаційних змін (приклади: Adam Mickiewicz University, Justus Liebig University Giessen – College of Liberal Arts and Sciences).

Український контекст. Реалізується проєкт Erasmus+ СВНЕ «Впровадження програм Liberal Arts та Liberal Arts and Sciences (LAS) в Україні» (2024 – 2027). До консорціуму входять НаУКМА, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Запорізький національний університет, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, а також Маастрихтський університет, Братиславська міжнародна школа ліберальних мистецтв (BISLA), Університет імені Адама Міцкевича в Познані, Варшавський університет та Університет Юстуса Лібіха в Гіссені.

4. Узагальнені висновки

I. Міждисциплінарні програми в Україні переходять від нормативного визначення (Вимоги 2021 р. у редакції 2025 р.) до практичної реалізації: є перші акредитовані бакалаврська та магістерські МОП, апробовані механізми індивідуальних траєкторій (Minor, мікрокваліфікації, вибіркові блоки) та міждисциплінарного басейну.
II. Ключова нормативна проблема – колізія між Вимогами до галузевих МОП (відтермінований вибір спеціальності, відсутність випуску) і Законом «Про вищу освіту» (освітня програма має спеціальність і

завершується видачею документа про освіту). Це визначає потребу вдосконалення нормативної бази.

III. Акредитація МОП потребує застосування загальних Критеріїв з урахуванням специфіки Вимог, а для програм на перетині галузей – залучення експертів інших галузевих експертних рад.

IV. Міжнародний досвід (моделі Liberal Arts, Natural Sciences, Flexible Combined Honours; європейські моделі LAS) показує, що результативність міждисциплінарної освіти залежить не лише від змісту навчального плану, а й від управлінської та організаційної моделі університету, тобто від інституційної спроможності та якості внутрішніх процесів.

V. Проєкт Erasmus+ СВНЕ за участі українських закладів і європейських партнерів створює інституційну основу для впровадження програм Liberal Arts та LAS в Україні до 2027 року.

5. Використані матеріали

- Програма семінару «Міждисциплінарні програми: проєктування, перші кроки реалізації, підходи до оцінювання», 12 листопада 2026 р. (НАЗЯВО, К-ПНУ імені Івана Огієнка).
- Слайди доповідей семінару (фотофіксація).
- Evis, L. H. (2022). A critical appraisal of interdisciplinary research and education in British Higher Education Institutions: A path forward? *Arts and Humanities in Higher Education*, 21(2), 119–138. https://doi.org/10.1177/14740222211026251 (джерело, наведене на слайді).